

УДК 2.378.1(477)

DOI <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2025.20.17>

ПІДСУМКИ І СТРАТЕГІЧНІ ВІЗІЇ РОЗВИТКУ БОГОСЛОВ'Я УГКЦ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Доповідь представника

ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»

на Всецерковному форумі «Богослов'я УГКЦ в XXI столітті: знаки часу і надії»

(Львів, 26-28 вересня 2025 р.)

Василь ТУЧАПЕЦЬ

доктор наук з богослов'я,

декан факультету богословських і гуманітарних наук, доцент кафедри богослов'я, науковий співробітник Науково-дослідного інституту канонічного права та богословських наук,

ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»,
вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна

e-mail: tuchapets.v@ifaiz.edu.ua

ORCID: [0000-0002-9748-603X](https://orcid.org/0000-0002-9748-603X)

Бібліографічний опис статті: Тучапець В. (2025). Підсумки і стратегічні візії розвитку богослов'я УГКЦ: регіональний аспект. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 20, 251–255. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2025.20.17>

Vasyl TUCHAPETS

Doctor of Theology,

Dean of the Faculty of Theology and Humanities, Associate Professor of the Department of Theology, Research Fellow at the Research Institute of Canon Law and Theological Sciences,

*PHEI «Ivano-Frankivsk Academy of Ivan Zolotoustyj»,
Sofron Mudryy str., 22, 76019, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

e-mail: tuchapets.v@ifaiz.edu.ua

ORCID: [0000-0002-9748-603X](https://orcid.org/0000-0002-9748-603X)

CONCLUSIONS AND STRATEGIC VISIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THEOLOGY OF THE UGCC: REGIONAL ASPECT

Report by the representative of the

PZVO "Ivano-Frankivsk Academy of John Chrysostom"

at the All-Church Forum "Theology of the UGCC in the 21st Century: Signs of the Times and Hope" (Lviv, September 26-28, 2025)

Шановне співтовариство богословів УГКЦ, від імені професорсько-викладацької та студентської спільноти Івано-Франківської академії Івана Золотоустого дозволяє представити Вам короткий підсумок пройденого 30-літнього шляху становлення богослов'я (зокрема академічного) на теренах Івано-Франківської Архієпархії та Митрополії УГКЦ¹.

На світанку відродження нашої УГКЦ, паралельно із відновленням у 1990р. Івано-Франківської духовної семінарії як правонаступниці Станіславівської духовної семінарії (1907-1946 рр.)², у 1991 році правлячий архієрей Івано-Франківської єпархії єпископ Кир Софрон Дмитерко засновує Івано-Франківський Теологічно-Катехитичний Духовний Інститут. Протягом наступних десяти років даний богословський заклад буде звершувати місію навчання богослов'я як для семінаристів (*майбутніх священнослужителів*), так і для катехитів і світських осіб, які прагнули пізнати свою християнську віру.

У 2000 р. завдяки старанням правлячого архієрея Івано-Франківської єпархії єпископа Кир Софрона Мудрого перед лицем нових тенденції розвитку богословської освіти в УГКЦ відбулася реорганізація цього духовного закладу та підвищення його статусу до Івано-Франківської Теологічної Академії³. Наступне десятиліття буде позначене розвитком академічної богословської освіти в стінах Івано-Франківської Теологічної Академії заснуванням (у 2007 р.) та періодичним виданням «Науковий вісник «Добрий Пастир» (серія «Теологія»)⁴, виданням богословських книг та посібників у видавництві даного закладу.

У 2014 році даний заклад було реорганізовано у Вищий духовний навчальний заклад "Івано-Франківський Богословський Університет імені св. Івана Золотоустого" Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. Університет об'єднав три структурні підрозділи: Філософсько-богословський факультет, Катехитично-педагогічний інститут та Дяківсько-регентський інститут, ставши визначним етапом розвитку академічного богослов'я на теренах Івано-Франківської Архієпархії та Митрополії УГКЦ⁵.

В контексті регіонального розвитку богослов'я стратегічно правильним та визначальним було в 2000-их роках направлення наших кращих випускників на закордонні ліценціатські та докторські богословські студії в католицькі

¹ Автором доповіді частково використано інформацію з наукового видання: Горбань Р., Делятинський Р. Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ: традиції та становлення (до 125-річчя Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 20-річчя виходу з підпілля Духовної Семінарії та 10-річчя заснування Теологічної Академії): Наукове видання. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. 168 с.

² Каськів О. Минуле та сучасність Івано-Франківської (Станіславівської) духовної семінарії // Отець Єремія Ломницький та шлях до святості Станіславівських новомучеників: матеріали IV Міжсемінарійної науково-практичної конференції семінарій УГКЦ (27-28 жовтня 2017) / ред. А. Чорненко та ін. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2018. С. 18–24.

³ Делятинський Р., Гоголь В., П'яста Р. До питання про внесок владики Софрона Мудрого у розвиток богословської освіти і науки Української Греко-Католицької Церкви // *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 1(19), 2024, С. 83–119.

⁴ Архів номерів «Добрий Пастир» (від 2007 року), див.: <https://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/issue/archive>

⁵ Сайт Івано-Франківського Богословського Університету імені св. Івана Золотоустого: <https://ifbu.if.ua>

університети, факультети та інститути, тощо⁶. Адже після завершення циклів богословських студій ці випускники внесли нове дихання у становлення та розвиток нашого богословського закладу.

Коли в 2015 році відбулося в Україні офіційне визнання богослов'я як окремої освітньої спеціальності 041 «Богослов'я» наукової галузі знань 04, ми розпочали тривалу працю над новим вікном можливостей, а саме здобуття офіційного визнання для Івано-Франківської академії Івана Золотоустого, як приватного закладу вищої освіти в Україні.

Завдяки духовній підтримці та благословенню Архієпископа та Митрополита Івано-Франківського Кир Володимира Війтишина у 2018 р. наші зусилля увінчалися успіхом здобуття від МОН України державної ліцензії на провадження освітньої діяльності за освітніми рівнями бакалавра та магістра⁷, відтак акредитації освітньо-професійних програм з богослов'я із можливістю вручення нашим випускникам дипломів державного зразка з богослов'я⁸.

Сьогодні в Івано-Франківській академії Івана Золотоустого здобувають богословську освіту 255 студентів, це близько 200-ох семінаристів та понад 60-ти світських осіб. Забезпечуючи філософсько-богословські та гуманітарні студії, ми тісно співпрацюємо з Івано-Франківською Духовною Семінарією імені свщмч. Йосафата УГКЦ процесі підготовки майбутніх священнослужителів⁹.

Щодо кадрової політики, то нашій Академії вдалося зорганізувати спільноту з сорока науково-педагогічних працівників, половина з яких забезпечують філософсько-гуманітарний цикл освітнього процесу, а друга половина – богословський, завдяки процесу державного визнання МОН України здобутих нашими викладачами за кордоном наукових ступенів з богослов'я. Станом на вересень 2025 року Академія об'єднала на випусковій кафедрі богослов'я: десять осіб з науковим ступенем кандидат наук з богослов'я та доктор філософії з богослов'я; п'ять осіб з науковим ступенем доктор наук з богослов'я; п'ять осіб з вченим званням доцент та трьох осіб з вченим званням професор богослов'я¹⁰. Допоміжна кафедра соціально-гуманітарних дисциплін об'єднає: дев'ять осіб з науковим ступенем кандидат наук та доктор філософії; трьох осіб з ступенем доктор наук; сім осіб з вченим званням доцент та трьох осіб з вченим званням професор¹¹.

Ми свідомі, що актуальний результат ставить перед нами нові виклики, адже як сказала українська поетеса Ліна Костенко, що кожне завершення одного етапу, це по суті старт завжди нового. У цьому контексті слід сказати ще декілька слів щодо стратегічної візії подальшого розвитку богослов'я в нашій

⁶ Звіт Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ про випускників-богословів до 2019 року / упорядник: о. М. Букатчук. URL: <https://drive.google.com/file/d/1TtQuPPeErDXmhlkIgyPk9JfZzZ69LZSsG/view>

⁷ Див: <https://ifaiz.edu.ua/pro-nas/litsenzuvannia.html>

⁸ Див.: <https://ifaiz.edu.ua/pro-nas/akredytatsiia.html>

⁹ Сайт Івано-Франківської Духовної Семінарії ім. свщмч. Йосафата УГКЦ, див.: <https://ifds.if.ua>

¹⁰ Сторінка кафедри богослов'я, див.: <https://ifaiz.edu.ua/pro-nas/kafedry/bohoslovja.html>

¹¹ Сторінка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Івано-Франківської академії Івана Золотоустого: <https://ifaiz.edu.ua/pro-nas/kafedry/socialno-humanitarnykh-dyscyplin.html>

Академії. Однак, перш ніж креслити нові плани, потрібно уважно проаналізувати актуальні виклики часу.

Однозначно, найбільшим викликом сьогодення є війна росії проти України, яка вплинула на загострене відчуття справедливості в українському суспільстві та виникнення ряду екзистенційних запитань щодо існування зла, його негативних проявів в житті людей та пошуку присутності Бога в контексті даних викликів¹². Паралельно актуальна війна породила духовну кризу у серцях людей, кризу сім'ї, родини¹³.

Богослов'я в час війни покликане обдаровувати людей надією, що Бог завжди з ними в найскладніших кризових ситуаціях, поглиблювати та утверджувати у серцях людських віру у Воскресіння Христове та перемогу Бога над усіляким злом, допомагати людям досвідчувати любов Божу. Яскравим прикладом нам може слугувати постать та творча спадщина праведного Митрополита Андрея Шептицького, який звершував своє пастирське служіння в надскладних історичних умовах першої та другої світових війн; міжвоєнних окупацій тощо¹⁴.

Щодо завдань богослов'я в контексті війни, то однозначно це освітня підготовка фахівців-богословів (*священнослужителів та мирян*), які відповідатимуть актуальним знакам часу та здобудуть відповідні знання та вміння, щоб відповідно служити зраненому внаслідок війни українському суспільству. Особливу увагу слід зосередити на харитативному служінні (*духовний та соціальний супровід поранених, тих, хто був у полоні та рідних, які втратили близьких внаслідок війни*), військовому капеланстві (*духовний супровід воїнів та ветеранів*)¹⁵, а також розвитку інших видів капеланства: медичного, пенітенціарного, освітнього.

Особливу увагу ми вбачаємо у подальшому розвитку структурного підрозділу Академії – Науково-дослідного інституту капеланства¹⁶ та впровадження в освітньо-професійну програму з богослов'я навчальних дисциплін: «Основи капеланського служіння», «Душпастирство у кризових ситуаціях», «Душпастирство сімей»¹⁷.

Саме тому, кафедра богослов'я нашої Академії визначила на 2025-2030 роки основну комплексну тему наукових досліджень: *«Богословські аспекти*

¹² Яцишин А. «Звідки між вами війни...?»: контекстуальне прочитання та актуалізація: Як. 4:1-3 // *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія* / Гол. ред. Р. А. Горбань. Випуск 18. Івано-Франківськ: ІФА, 2023. 106–114 с.; Гоголь В., Деркач В. Війна та мир в ретроспективі католицького вчення // *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Випуск 44, С. 19–26.

¹³ П'яста Р. Сучасні виклики і загрози для християнського подружжя та відповідь Католицької Церкви // *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2024. № 56. С. 71–79.

¹⁴ Особливо про це наголошено в : *Богослов'я в час війни має дарувати надію* — ректори духовних семінарій та академії УГКЦ про зміни, які відбулися за 30 років. URL : <https://ugcc.ua/data/bogoslov-ya-v-chas-viyny-mae-daruvaty-nadiyu-rektory-duhovnyh-seminariy-ta-akademiy-ugkts-pro-zminy-yaki-vidbulysya-za-30-rokiv-7517/>

¹⁵ Делягинський Р., Гоголь В. Історія становлення військового капеланства в Збройних Силах України (1991 – 2022 роки) // *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Випуск 42, С. 26–38.

¹⁶ Сторінка Науково-дослідного інституту капеланства, див.: <https://ifaiz.edu.ua/institut-kapelanstva.html>

¹⁷ Профілі ОПП «Богослов'я»: <https://ifaiz.edu.ua/novyny/623-osvitnia-prohrama>

духовного зцілення в контексті кризових ситуацій сучасного українського суспільства»¹⁸.

Відповідаючи на другу площину сучасних викликів, які огорнули наше українське суспільство (багатомільйонна міграція внутрішньо переміщених осіб та майже тримільйонна еміграція з України за кордон лише за останні роки), було окреслено (у світлі настанов Синоду Єпископів УГКЦ)¹⁹ другий напрямок розвитку богослов'я в нашій Академії: місійність, євангелізація та керигма, що віднаходить свою часткову реалізацію в нашій академічній освітньо-професійній програмі з богослов'я, зокрема у навчальних дисциплінах «Місіологія та євангелізація»; «Місіологія УГКЦ»; «Проповідництво (християнська керигма)».

Підсумовуючи виступ, слід окреслити, що наша Івано-Франківська академія Івана Золотоустого є регіональним богословським закладом, місія якого поширюється перш за все на простори Івано-Франківської Архієпархії та Митрополії. Однак, з Академією тісно співпрацюють багато єпархій УГКЦ (особливо Коломийська, Чернівецька, Бучацька, Стрийська, Сокальсько-Жовківська єпархії) та Донецький та Харківський екзархати, які направляють на навчання своїх кандидатів до священства²⁰. Будучи помісним закладом вищої освіти ми відкриті на співпрацю також із вищими духовними навчальними закладами УГКЦ із якими маємо підписані угоди про співпрацю (зокрема із Тернопільською Вищою Духовною Семінарією імені патріарха Йосипа Сліпого)²¹.

Ми щиро вітаємо ідею організації даного Форуму богословів. Вносимо пропозицію, що було б доречно проводити даний захід більш частіше, хоча б один раз на десять років. Другою нашою академічною пропозицією є розпочати спільну працю над створенням фахового (наукового) журналу з богослов'я категорії «Б» (а в подальшому категорії «А») як майданчику для ділення досвідом з різної богословської тематики. В цьому ж світлі доречно б було започаткувати серію наукових публікацій (монографій) сучасної богословської тематики.

Від імені всієї спільноти Івано-Франківської академії Івана Золотоустого щиро вдячний Вам за увагу.

*Стаття надійшла до редакції 09.11.2025 р.
Стаття рекомендована до друку 23.12.2025 р.*

¹⁸ Наукова діяльність кафедри богослов'я: основні проекти та напрями, див.: <https://ifaiz.edu.ua/novyny/784-naukova-robot-a-kb.html>

¹⁹ Постанови Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2024 року. URL : <https://ugcc.ua/data/postanovy-synodu-epyskopiv-ukraynskoj-greko-katolytskoj-tserkvy-2024-roku-5138/>

²⁰ Договори про співпрацю Академії, див.: <https://ifaiz.edu.ua/novyny/640-dohovory-pro-spivpraciju-ta-vidhuku-na-osvitniu-prohamu.html>

²¹ URL : <https://ifaiz.edu.ua/images/pdf/Dohovora/doh-tern-seminaria.pdf>